

תוכן העניינים

פתח דבר 9

מבוא: פערי מגדר בראי הבחירות בישראל 11

מיכל שמיר חנה הרצוג נעמי חזן

13 פערים מגדריים בפוליטיקה: מבט תיאורטי ועולמי

17 פער מגדרי בהצבעה בישראל

21 על הספר

28 רשימת המקורות

שער ראשון: פערים מגדריים בדפוס ההצבעה

פרק 1

מגולדה מאיר לציפי לבני: על שני פנים לייצוג נשים בפוליטיקה

35 והצבעה מגדרית

עינת גדליה-לביא מיכל שמיר

מבוא 35

36 ייצוג כרעיונות וייצוג כנוכחות בהצבעה מגדרית

ממצאים 40

סיכום ומסקנות 50

רשימת המקורות 53

נספח: מתודולוגיה 57

פרק 2

61 בוחרות בעד שוויון: הפער המגדרי בהצבעה בבחירות 2013

אודליה אושרי אורית קדר נעמי חזן

מבוא 61

62 פער מגדרי בהצבעה: מבט השוואתי

66 ניתוח אמפירי: בוחרות בעד שוויון

דיון 79

רשימת המקורות 81

נספח: שאלות סקר ה-INES 84

פרק 3

פוליטיקה של חלוקה והכרה:

מודעות פמיניסטית והשפעתה על הצבעה 87

אודליה אושרי רעות איצקוביץ' מלכה לירן הרסגור

מבוא 87

מודעות פמיניסטית והצבעה 88

פמיניזם של חלוקה והכרה 91

המקרה הישראלי: מגדר ומנבאי הצבעה בישראל 93

השערות 94

מתודולוגיה 96

ממצאים 97

סיכום 106

רשימת המקורות 108

נספח: מודל גרסיה מולטינומיאלית עבור הצבעה

לימין-מרכז-שמאל 113

שער שני: לחשוב פער מגדרי ממוקמים אחרים

פרק 4

הפער המגדרי בהצבעה ובהשתתפות בבחירות לכנסת התשע-עשרה:

הבדלים בין מרכז לפריפריה 117

ניר אטמור חן פרידברג

מבוא 117

הפער המגדרי במבט השוואתי 118

הפער המגדרי בהצבעה ובהשתתפות בבחירות בישראל 120

מרכז ופריפריה במבט תיאורטי וישראלי 122

פערים מגדריים בהצבעה ובהשתתפות בבחירות בין מרכז ופריפריה:

השערות 124

מתודולוגיה ונתונים 126

פערים מגדריים בבחירות 2013: ממצאים 128

סיכום 137

רשימת המקורות 138

נספח: הגדרות ותיאור המשתנים 142

פרק 5

בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל 143

מהא כרכביסבאח חנה הרצוג

מבוא 143

בוחרות: עמדות, תפיסות ופערים מגדריים 145

נבחרות 158

סיכום 164

רשימת המקורות 168

פרק 6

מוחים ומצביעים: ביטויי מחאה מגדרית ודורית בבחירות 2013 173

חנה הרצוג יוסי דוד

מבוא 173

הקשרים תיאורטיים ושאלות המחקר 174

הנתונים ושיטת המחקר 177

פער דורי והמחאה החברתית 180

פער מגדרי והמחאה החברתית 187

סיכום: פמיניזם כשפה ודרכי חשיבה מאתגרות 193

רשימת המקורות 196

שער שלישי: אתגרי הייצוג המגדרי השוויוני

פרק 7

הבטחות ייצוג חוקיות לנשים בישראל: מדוע כשלו כל הניסיונות לרפורמה בנושא? 201

רעות איצקוביץ' מלכה אסף שפירא

הבטחות ייצוג לנשים כרפורמה אלקטורלית 202

סקירת הניסיונות לאימוץ הבטחות ייצוג חוקיות לנשים בישראל 204

הקריטי, הפוטנציאלי והשולי: החסמים לפעולה בישראל 206

בחינה השוואתית: צרפת, בלגיה וספרד 214

דיון וסיכום 221

רשימת המקורות 225

נספח: הבטחות ייצוג לנשים – הצעות החוק שהונחו על שולחן הכנסת,

כנסות שלושעשרה-תשע"ב (1992-2015) 227

פרק 8

234 ייצוג נשים בישראל: בין בחירות פנימיות למנגנוני הבטחת ייצוג

יעל שומר

מבוא 234

הגורמים המשפיעים על ייצוג נשים 235

שינויים בהליכי הבחירות הפנים-מפלגתיות ואימוץ מנגנוני

הבטחת הייצוג בישראל 240

מערך המחקר, נתונים ומדידה 247

ממצאים 250

סיכום 252

רשימת המקורות 254

פרק 9

הייצוג החדשותי של מועמדות לכנסת התשע-עשרה: בין ייצוג מגדרי

259 סטריאוטיפי לייצוג מגדרי שוויוני

עינת לחובר

מבוא 259

התזה של תיווך מגדרי והתפתחויות במחקר 260

ייצוג פוליטיקאיות ישראליות במדיה 262

מתודולוגיה 263

דפוס סיקור שוויוני: פוליטיקאיות ותיקות 264

דפוס סיקור מגדרי סטריאוטיפי: מועמדות חדשות 268

אג'נדה פמיניסטית בסיקור החדשותי 271

מסקנות: אתגר הייצוג השוויוני בתקשורת 272

רשימת המקורות 276

פרק 10

281 סיכום: הפוליטיקה בישראל בראי פערי המגדר

נעמי חזן חנה הרצוג מיכל שמיר

ריבוי מופעים של פער מגדרי בפוליטיקה בישראל 281

הפוליטיקה בישראל בראי פערי המגדר: לאן מועדות פנינו? 285

רשימת המקורות 290

292 מפתח השמות והעניינים

רשימת המשתתפים 305

פתח דבר

בשנים 2010-2014 פעלו במסגרת מכון ון ליר שתי קבוצות מחקר שמטרתן הייתה להבין היבטים מגדריים של הפוליטיקה בישראל ולנסח סדר יום מחקרי רגיש מגדרית. הקבוצה הראשונה עסקה בשאלה הכללית של מגדר ופוליטיקה, וממנה התגבש הרעיון לקבוצה השנייה, שדנה בפער מגדרי בהצבעה - נושא שטרם נחקר בישראל. הקובץ המונח לפניכם הוא פרי עבודתה של קבוצת מחקר בינתחומית זו ומטרתו להאיר פנים סמויות של פערים מגדריים ומגדורים פוליטיים ולהעלותם לסדר היום המחקרי ולדיון ציבורי. החוקרות והחוקרים התורמים לספר באים מתחומי מדע המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, תקשורת ולימודי מגדר, ומשתמשות. ים במגוון פרספקטיבות מחקר ובמגוון נתונים ושיטות ניתוח.

העורכות מודות למרכז "שוות" במכון ון ליר, למכון ון ליר ולקרן הלאומית למדע על תמיכתם במחקר ובהוצאת קובץ זה. מענק מחקר מס' 1438/10 של הקרן הלאומית למדע למיכל שמיר אפשר את עריכת סקר הבחירות 2013 ובניית מודולה (סדרת שאלות) על מגדר ופוליטיקה שנכללה בו לראשונה; המאמרים בשני החלקים הראשונים של הקובץ מתבססים על נתונים אלו. מרכז "שוות" במכון ון ליר תמך אף הוא בסקר הבחירות באופן שאפשר את הרחבתו והעניק בית אינטלקטואלי מאתגר לקבוצת המחקר שבמסגרתה נזרעו הזרעים ונבטו לתחום מחקרי מגובש ומרתק, שקובץ זה, כך אנו מקוות, הוא רק נציג ראשון שלו. תודות גם לקתדרה למדע המדינה ע"ש אלווין ז' רובינשטיין, אוניברסיטת תל אביב, שמיכל שמיר מופקדת עליה, על תרומתה לפרויקט; ולקרן רוזה לוקסמבורג, שתמכה בכנס הראשון סביב ממצאי המחקר שהתקיים באוקטובר 2014.

פרופ' ניצה ברקוביץ הייתה המעריכה של כתב היד, ואנו אסירות תודה על קריאתה המעמיקה ועל ההצעות מאירות העיניים והמועילות. תודות לרן גלזרמן שטרח על האחדת הספר ועל עבודתו הקפדנית בעריכת ההפניות הביבליוגרפיות. תודה חמה לרונית טפיירו שליוותה מדעית את כתב היד מההגשה הראשונה עד שכתב היד התקבל לפרסום. הערותיה החשובות והצעותיה המקצועיות והקפדניות תרמו לנו רבות. תודה מקרב לב לאיילת קמאי על העריכה הקפדנית של פרקי הספר והעבודה המקצועית והמעשירה; תודה ללידר ארצי שהשלימה במסירות את מלאכת העריכה. יונה רצון, המפיקה האחראית, טיפלה במסירות בכל הקשור בהפקת הספר ובדרכי הנועם שלה תרמה לסיומו המוצלח של הפרויקט. תודה לחברותינו הדס בן אליהו ורונה ברייר שתמיד היו איתנו, ולכל המשתתפות והמשתתפים בכנסים על פער מגדרי במכון ון ליר.

תודה מיוחדת לד"ר טל כוכבי, העורכת הראשית וראש הוצאת מכון ון ליר, על האמון בנו ובחשיבות הספר, על העצות המועילות, על העידוד והתמיכה לאורך כל הדרך. תבורכו כולכם.